

Het klopt

Christus Triumfatorkerk, 30 augustus 2026

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Genesis 1: 1-19

Komen

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Aanvangslied: 'In de veelheid van geluiden' (Lied 283: 1, 2, 4 en 5)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 148
Orgel: Melodie van Psalm 148
Lezen: Psalm 148: 1.3-6 (BGT)
Halleluja!
Zing voor de Heer, bewoners van de hemel,
zing voor hem, hoog daarboven.

Zon en maan, zing voor hem.
Zing, alle heldere sterren.
Zing voor hem, hoge hemel,
en ook het water daarboven.

Zing allemaal voor de Heer,
want jullie bestaan omdat hij het wilde.
Hij gaf jullie een plek voor altijd.
Zijn besluiten veranderen niet.

Zingen Psalm 148: 1

- Kyriëgebed
- Glorialied 'Alle eer en alle glorie' (Lied 305)

Woord

- Voor de kinderen
Gebed
Gesprek: kerststal (!?)
Lied met de kinderen: 'Zie de zon' (Lied 8b)
- Het zonnelied van Franciscus
Heel de schepping zingt voor U,
lieve God almachtig.

Broeder zon bezingt de dag
stralend mooi en krachtig.

Zusje maan en al haar sterren
staan te fonkelen van verre.

Broeder wind blaast met een zucht
stapelwolken door de lucht.

Zuster water met haar stroom
wast de aarde fris en schoon.

Broeder vuur danst laag en hoog
stoer en vrolijk voor ons oog.

Zuster aarde, onze moeder
geeft ons voedsel, planten, bloemen.

En de mens die zonder klagen
alle zorgen weet te dragen
en een ander kan vergeven,
is een parel van uw vrede.

Dank u zelfs voor zuster dood
die ons terugdraagt in uw schoot.
Al uw werk is prachtig.

Heel de schepping zingt voor U,
lieve God almachtig.

- Lied 'Almachtige, verheven Heer' (Gezang 400: 1, 4, 5 en 12, Liedboek voor de kerken (1973))
- Schriftlezing Genesis 1: 1-19
- Lied 'God heeft het eerste woord' (Lied 513: 1 en 4)
- Preek

Als je aan Franciscus van Assisi denkt, dan denken veel mensen aan armoede, aan een radicale keuze voor een leven in navolging van Jezus en met vertrouwen op God. Of aan de eerste kerststal ooit, misschien ook wel zijn preek tot vogels – alle verhalen zijn de laatste weken voorbij gekomen.

Toch is Franciscus het beroemdste door zijn Zonnelied.

Het staat in ieder geval in elke kerkelijke liedbundel die je kunt bedenken.

De versie uit het oude liedboek die we net zongen, is best bekend. Na de preek zingen Roelfien en ik nog een moderne versie van Schrijvers voor Gerechtigheid.

Dat zonnelied is een bijzonder lied. Al past het volledig in de theologie van Franciscus.

Het is een loflied op de schepping. Het bezingt Gods grootheid als schepper.

Het is eigenlijk helemaal niet alleen een zonnelied. De officiële naam is 'Lofzang van de Schepselen'. En dat is het een loflied op heel de schepping: zon, maan en de sterren, wind, water, vuur en moeder aarde. Net als bij de vogels en de wolf eerder, noemt Franciscus ze broeders en zusters. Hij behandelt ze als gelijken. Dat bepaalt ook hoe hij in het leven staat. Hij leeft mét de natuur, niet ván de natuur. Hij ontvangt de gaven van de natuur om van te leven. Hij zet de natuur niet naar zijn hand en pleegt geen roofbouw. Hij leeft van het genoeg.

Tot zo ver niets nieuws over Franciscus.

Wat dit lied bijzonder maakt is het moment waarop Franciscus het lied schrijft. Namelijk aan het einde van zijn leven. Als het niet goed met hem gaat. Hij trekt zich terug op een berg. Hij wordt verzorgd door een paar broeders van zijn orde, maar leeft vooral op zichzelf. In eenzaamheid. Hij leest veel over het lijden van Christus. Hij ontdekt dat ook hij moet lijden en vereenzelvigd zich met het lijden van Christus. Ondertussen gaat zijn gezondheid steeds verder achteruit. Hij raakt verzwakt en is voortdurend ziek.

Hij voelt zich zo ziek dat hij tot zijn schrik zelfmedelijden krijgt. Zo vecht hij met zichzelf. Hij bidt dagenlang vurig en na een geestelijke strijd krijgt hij langzaam zijn vertrouwen terug. Hij ontdekt dat God er is. Nu in zijn strijd en later als hij sterft. Het is een crisis die hij zo in al zijn zwakheid doorstaat. En juist middenin die crisis schrijft hij dit Zonnelied. Vanuit het besef: Alle schepselen hoe groot of klein ze zijn, ze houden deze wereld op een wonderbaarlijke manier in evenwicht.

Nu we dit weten begrijpen we ook beter het einde van het lied.

“Wees geprezen, mijn Heer, door wie omwille van uw liefde vergiffenis schenken, en ziekte en verdrukking dragen. Gelukkig wie dat dragen in vrede. ... “Wees geprezen, mijn Heer, door onze zuster de lichamelijke dood, die geen levend mens kan ontvluchten.”

Franciscus zingt dit over zichzelf. Hij moet leren ziekte en verdrukking te dragen. Hij moet vrede zien te vinden, terwijl zijn krachten afnemen. Hij moet aanvaarden dat het leven hier op deze aarde eindig is.

Niet veel later overlijdt hij. Op 3 oktober 1226, 45 jaar oud.

Franciscus vindt zijn houvast, hij vindt bevestiging van zijn geloof in de schepping. In de grootsheid van zon en maan en sterren. De kracht van natuurelementen als wind en vuur en water. En in de nabijheid van schepselen - dieren en mensen. Het ontdekt dat het een geheel vormt. De schepping is in evenwicht. We hebben elkaar nodig. Alle schepselen. En geboren worden en sterven - het hoort bij de kringloop van het leven.

Franciscus heeft het scheppingsverhaal begrepen.

Het klopt.

God heeft het kloppend gemaakt. Het is niet zo dat God uit het niets de wereld maakt. Er was niet niets voor Genesis 1. Er was woestheid en doodsheid. Er was een oervloed. Er was water. Ik heb het wel eens oersoep genoemd. Er was al van alles voor Genesis 1. Een grote duistere modderpoel. Een moeras in het donker. Maar het was er onleefbaar. Het klopte niet. Het was een chaos. *Tohua bohoe* in het Hebreeuws. Woest en ledig. Een onleefbare rommel. Een doodse modderpoel, zoals de verschrikkelijke overstroming in Nepal een doodse modderpoel achterlaat in dat dal waar de waterstroom zich doorheen heeft geperst.

En wat doet God als Hij schept. Hij schept orde in de chaos. Hij maakt het leefbaar op de aarde. Eerst doet God het licht aan. Leven kan alleen, écht leven kan alleen dat wat het licht verdraagt. Wat zich in de volle openbaarheid kan afspelen. God is een God van licht en leven.

En als je het licht aandoet, dan zie je de chaos. Als je op de kamer van je puberzoon de gordijnen opendoet, dan zie je de chaos van kleren, schoenen, papieren, beddengoed en schoolspullen. Dan pas kan je gaan opruimen. Want dat is wat God doet in de oersoep van voor de schepping. Hij maakt leven mogelijk op de aarde door de dingen hun plek te geven – op te ruimen.

“Scheppen is scheiden”, zei ooit de hoogleraar Oude Testament Ellen van Wolde. God scheidt allereerst het licht en donker. Het licht noemt Hij dag, de duisternis noemt Hij nacht.

Vervolgens scheidt Hij aarde en water. Hij wijst het water zijn plek. De Hebreeërs waren bang voor water. De Feniciërs, nazaten van Filistijnen die bevoeren de hele Middellandse zee. De Hebreeërs vonden de zee maar eng. Zelfs op het meer van Galilea schieten de leerlingen meteen in de stress als de wind opsteekt.

Dus wat doet God? Hij verbant het water naar onder de aarde en naar boven de aarde. De aarde werd een droge platte schijf om op te leven. Met zeeën rondom. En als je in de aarde graaft dan kom je vanzelf bij het water onder de aarde, zelfs in de woestijn. En op die schijf plaatste God een glazen stolp, en daarboven stopte Hij de rest van het water. Daarom is de hemel blauw en daarom regent het wel eens – dat is het water boven de hemelen dat door de stolp heen druppelt.

En het water dat er nog over was stroomde samen in zeeën en meren - zo schept God droge grond onder je voeten en ruimte om te leven, door water en aarde te scheiden. Orde in de chaos, tot het klopt.

Alleen zo kunnen we leven. Als we het door God zorgvuldig aangebrachte evenwicht in stand houden. Want als dat niet gebeurt. Als de mens doet wat hem of haar goeddunkt en God vergeet en de schepping misbruikt, dan gaat het mis. Dat is wat het verhaal van de zondvloed

vertelt. Dan stort het systeem in elkaar. Dan keert het water van onder de aarde en het water van boven de aarde weer terug en wordt het onleefbaar hier op aarde.

Daar zit een waarschuwing in naar ons als rentmeesters van de schepping. Als de aarde opwarmt en de gletsjers smelten ontstaat er verwoesting en vallen er onschuldige slachtoffers. Als we het evenwicht verstoren komen we water te kort, of gaan opeens juist de hemelsluizen open en spoelen we weg.

Dat is niet Gods wil, dat komt omdat wij Gods evenwicht verstoren.

Franciscus kan dit Zonnelied zingen terwijl hij zich ellendig voelt, omdat hij heeft ervaren dat het klopt. Dat de schepping een lofzang is op Gods macht en betrokkenheid bij ons leven. De zon die elke dag opkomt. De maan die het nooit echt duister laat zijn in je leven.

God schept orde in de chaos. Dat is wat hij heeft ervaren tijdens zijn leven. Het gaf hem rust om te sterven. Ook daar is God, weet hij, ook daar zal ik vrede vinden.

Dat is niet een verhaal van ooit.

Dat is een verhaal van elke dag en voor iedereen. Schepping is niet iets van ooit. Schepping is een continue proces. Schepping gebeurt altijd en overal. Overal waar mensen de strijd aangaan tegen de chaos. Daar vinden ze God aan hun zijde.

De reddingswerkers in Nepal die een leven redden uit de modder.

Een moeder in Kiev die haar kind optilt in het winkelcentrum dat net gebombardeerd is.

En ook veel dichterbij. Daar waar jij de chaos in je leven aan gaat. De druk van het leven die je te veel wordt. Sombere gedachten die de overhand krijgen. Tenslagen op je werk. Ruzie in de familie.

Daar waar jij je staande houdt in het leven dat een janboel lijkt te zijn geworden, mag je weten dat je er niet alleen voor staat.

Daar waar jij het gevecht aangaat om de chaos in je hoofd tot de orde te roepen: weet dat God je helpt orde te scheppen. God de schepper doet niet anders.

Daar waar jij opstaat tegen onrecht en roofbouw die de schepping te niet doet, weet dat het God is die je inspireert en moed geeft en trouw blijft.

Want daar waar de dingen op zijn plek vallen. Waar ruimte ontstaat om te leven – vaste grond onder je voeten. Daar waar je opnieuw kunt opadem. Daar is God.

Hij zet je opnieuw in het leven. Hij geeft je vrede.

Hij geeft je nieuwe adem en vaste grond onder je voeten.

Als je dat ontdekt, of toelaat, dan wordt God jouw schepper.

De schepper van hemel en aarde.

Amen

- Solozang: Allerhoogste Heer die alles draagt (Zonnelied – Schrijvers voor gerechtigheid)

Antwoord

- Dankgebed, Voorbede, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

Gaan

- Slotlied 'Alles wat adem heeft love de Here' (Lied 146c: 4 en 7)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"